

กว่าสงขลาจะ...ส่องแสง

“แนวคิด” เรื่องการพัฒนาเยาวชน มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ได้รับฟังจากผู้ใหญ่หลายท่านจากหลายหน่วยงาน สิ่งหนึ่งที่ทุกคนพูดตรงกันคือ “เยาวชนทุกวันนี้โชคดีที่เกิดมาในยุคที่พ่อแม่มีลูกน้อย และมีงานมีการดี เด็กจึงไม่ค่อยลำบาก แต่โซคร้ายที่เด็กๆ ไม่ได้อยู่ในชุมชนที่มีความเป็นชุมชนเอื้ออาทรต่อกัน ที่ทุก คนเป็นพี่ ป้า น้า อา กันหมด เวลาเดินไปไหนชาวบ้านจะรู้ หมดว่านี่ลูกใคร เพราะฉะนั้นเด็กยุคก่อนๆ จะไปเดินกับ หนูๆ ไม่ได้เลย ชาวบ้านจะรู้หมด รู้แล้วก็มากระซิบบอกกัน ซึ่งเป็นการดูแคลันของชุมชนในอดีต”

เมื่อมองย้อนกลับไป เราจะรู้สึกว่าเราโชคดีที่คนรุ่นพ่อแม่สอนให้เราทำงาน สอนให้เรารู้จักรับผิดชอบงานบ้าน ให้เราไปมีสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน เพราะสิ่งเหล่านี้ทำให้เรามี **ประสบการณ์ชีวิต** ทำให้เราทำงานเป็นมีความรับผิดชอบ รู้หน้าที่โดยไม่ต้องมานั่งสอนวิชาหน้าที่พลเมืองรู้รับผิดชอบ รู้วิธีการจัดการชีวิตพร้อมไปกับการจัดการงานบ้าน เด็กบางคนต้องช่วยพ่อแม่ทำงานขายข้าวขายของบ้าง นี่คือนิเวศของคนที่สมัยนั้นที่การศึกษาไม่ได้บีบบังคับให้เราต้องไปเรียนพิเศษ เด็กสมัยก่อนถ้าคนไหนไปเรียนพิเศษหมายความว่าเด็กคนนั้นมีความมุ่งมั่นเต็มที่ ในอดีตการไปเรียนพิเศษไม่ใช่เรื่องใหญ่ทั้งหมดในชีวิต แต่เดี๋ยวนี้กลับกัน

ปิยาภรณ์ มัณฑะจิตร
ผู้จัดการมูลนิธิสยามกัมมาจล

เด็กถ้าไม่เรียนพิเศษไม่ได้แล้ว เขาจะรู้สึกตัวตัวเอง แปรกแยกจากคนอื่นด้วยสภาพแวดล้อมเช่นนี้ทำให้เด็กรุ่นใหม่ไม่มีเวลาว่างเลยเดี๋ยวนี้เวลาเราถามเด็กรุ่นใหม่ว่าไปไหนส่วนใหญ่บอกไปเรียนพิเศษไปติวกับ เพื่อนถามว่าเด็กที่มีประสบการณ์แบบนี้ เขาเรียกว่าโชคดีหรือโซคร้าย

“เด็กสมัยก่อนเวลาเห็นคุน้ำก็ชวนกันไปตกปลาช้อนปลา ระหว่างช้อนปลา เห็นต้นไม้หรืออะไรมาก็พูดคุยกัน การเรียนรู้ต่าง ๆ มันเกิดขึ้นเอง แต่เด็กรุ่นใหม่ความโซคร้ายของเขา คือไม่มีประสบการณ์ชีวิตแต่เขาก็มีความโชคดีเรื่องเทคโนโลยี แต่เรื่องประสบการณ์ชีวิต ทักษะในการสัมพันธ์กับคนไม่มีเลย คนโกล้อาจจะโกล คนโกล้อาจจะโกล หมายความว่า นั่งอยู่ในห้องเดียวกันแชตคุยกัน โดยเฉพาะในออฟฟิศมีคนอยู่แค่ 10 กว่าคน ไม่เดินมาคุยกันได้แต่ไลน์คุยกัน แล้วก็ไม่ค่อยเข้าใจกัน ทะเลาะกัน เพราะบางครั้งการไลน์คุยกันก็ใช้คำพูดห้วน ๆ ความไม่เข้าใจกันจึงเกิดขึ้นได้ง่าย นั่นคือมีทักษะในการสื่อสารน้อยนั่นเอง”

เมื่อผู้ใหญ่ “เปลี่ยนความคิด” ให้ “โอกาส” เด็กทำงาน

เพราะฉะนั้นเราจึงได้ข้อสรุปว่าทำไมเด็กไทยไม่มีความเป็น Active citizen ทำไมต่างคนต่างอยู่ ไม่มีความรับผิดชอบ มีความอดทนน้อย ทำไมไม่ใส่ใจความเป็นมาเป็นไปของสังคม เมื่อสาวไปก็พบ ว่า เราไม่ได้สร้างบรรยากาศ และโอกาสในการพัฒนาให้เด็ก สุดท้ายนี้มันก็ซึ่กลับมาที่ตัวเราซึ่งเป็นผู้ใหญ่ว่าไม่ได้ทำให้เขาเติบโตเป็นคนที่เราอยากเห็น ไม่ได้เอื้อให้เขาเป็น Active citizen

ถามว่าถ้าทำแบบนี้ต้องทำอะไร ก็ต้องกลับมาบอกว่า เราต้องทบทวนว่าสิ่งที่เด็กขาด ในตอนนี้คืออะไร คำตอบคือ “โอกาส” ในการสร้างสัมพันธ์กับชุมชนรอบด้าน ขาดโอกาสในการเรียนรู้ชุมชนให้มากพอ เพราะพ่อแม่ไม่ได้พาลูกไปเรียนรู้ชุมชนมาแต่ทำงานนี้เป็นประเด็นที่สำคัญมากแล้วขณะนี้เราอยู่ในสังคมที่ทะนุถนอมลูกมาก กลัวลูกจะเจ็บเด็กเล็ก ๆ เดินเองไม่ได้กลัวจะหกล้ม พ่อแม่ต้องเปลี่ยนวิธีคิดใหม่ให้ลูกได้หกล้มบ้าง เพื่อให้เขารู้ว่าเมื่อเขาหกล้มแล้วจะเป็นอย่างไร เพื่อเด็กจะได้รู้ว่าถ้าเขาเดินไม่ดี เขาก็ต้องเจ็บตัว นี่เป็นกระบวนการเรียนรู้ของเขา

เพราะฉะนั้นสังคมไทยที่ทะนุถนอมลูก คิดว่าเด็กยังเด็กอยู่เสมอ แต่พอเขาเริ่มโตเริ่มทำงาน กลับมีคำถามว่าทำไมเด็กรุ่นใหม่ทำงานไม่เป็น และกลับมาบอกว่าเพราะเราสอนเด็กไม่เป็น เพราะฉะนั้นสิ่งต่างๆเหล่านี้ทำให้เราต้องย้อนมองว่าในอนาคตเราอยากเห็นเด็กรุ่นใหม่เป็นแบบไหน เปลี่ยนไปในทิศทางที่เรียกว่า Active citizenหรือเปล่า ถ้าอยาก ผู้ใหญ่ต้องเปลี่ยนก่อน เปลี่ยนวิธีคิด เปลี่ยนทัศนคติ เปลี่ยนวิธีทำงานกับเด็ก ด้วยการให้โอกาสเด็กได้ทำงาน

“เปิดพื้นที่” ทำงาน พัฒนาศักยภาพ “เด็ก” ได้เรียนรู้ ปลูกจิตสำนึกความเป็นพลเมือง

เมื่อมูลนิธิสยามกัมมาจมีแนวคิดแบบนี้ เราก็มองว่าแล้วที่ไหนล่ะ...ที่มีโจทย์ชุมชนให้เด็กไปศึกษา มันต้องอยู่ในระดับที่มี Community เราคิดว่าระดับจังหวัด ระดับตำบล เป็นระดับที่น่าสนใจ แต่มูลนิธิฯ เราไม่ได้เป็นคนในชุมชน เราจึงไม่ควรทำเอง เพราะถ้าถามหาความยั่งยืนเราก็ต้องไป “แสวงหา” ว่าใคร เป็นองค์กรชุมชนในพื้นที่ที่คิดตรงกับเรา มีความฝันแบบเดียวกับเรา ประจวบเหมาะกับ พี่หนู-พรรณิภา โสติพันธ์ มาคุยกับเราเรื่อง Active citizen พอดี แต่วิธีคิดช่วงแรกก็ยังมีหลากหลายแบบ คุยกันนาน กว่า 1 ปี สุดท้ายเรามองเห็นภาพตรงกันว่าต้องพัฒนาชุมชนให้มี Active citizen แล้วก็เข้ามา “Design” การทำงานร่วมกันว่าทำอย่างไรจึงจะเป็นโครงการที่สร้าง Active citizen ได้จริง หมายความว่าเราอยากเห็นว่าเด็กที่เข้าร่วมโครงการ “เกิดการระเบิดจากภายใน” เกิดความคิดที่จะลุกขึ้นมา เอาการเอางาน เกิดความคิดที่จะร่วมแบ่งปันศักยภาพของสังคมร่วมรับผิดชอบไม่ดูดาวยปัญหาสังคม

“ตัวอย่างเช่นโครงการง่าย ๆ ที่เด็กลูก ขึ้นมารณรงค์ แค่วางกันปิดน้ำในหอพักก็ สามารถ ลดค่าใช้จ่ายจาก 14,000 บาท เหลือ 7,000 บาท เราก็ถามว่าที่หนูลุกขึ้นมา ทำเรื่องนี้ หนูเห็นปัญหาใหม่ว่าเกิดจากอะไร เด็กๆตอบชัดมากกว่าเกิดจากต่างคนต่างดูดาวย ว่าน้ำเป็นของสาธารณะ แค่นี้ปิดน้ำค่าใช้จ่าย เงินไหลออก 6 - 7 พันบาท พอณรงค์จาก หมิ่นสี่เหลือ 7 พัน แค่นี้รู้เลยว่าถ้าเป็น Active citizen แล้วเขาจะร่วมกันรับผิดชอบ เรื่องราวต่าง ๆ รอบตัวได้ง่าย ๆ”

พี่หนู-พรรณิภา โสติพันธ์

พี่หนูบอกว่า “หัวใจ” ของการทำโครงการนี้คือ เพื่อให้เด็กไปศึกษาปัญหาชุมชน เมื่อศึกษาแล้ว เขาคิดว่าเขาอยากจะทำอะไร เพราะเด็กแต่ละคน แต่ละคณะไม่เหมือนกัน เด็กใน โรงเรียนแต่ละคนไม่เหมือนกัน เด็กบางคนเก่งถ่ายรูป บางคนเก่งเรื่องงานเขียนบางคนเก่งเรื่องเทคนิค การคุยกับผู้คน ทั้งหมดพอรวมตัวกันไปทำงานมันเป็นทีมเวิร์ค หมายความว่าในใจหมายความว่าเด็กเขา เข้าใจแล้วว่าคนเรามีความสามารถไม่เหมือนกัน เราสามารถทำงานเป็นทีมได้ สามารถการจัดการทีม ได้ ทั้งหมดอยู่ในดีไซน์โครงการนี้หมดสิ่งที่เราได้คือเมื่อเด็กไปศึกษาโจทย์ชุมชนแล้วเห็นศักยภาพ ของตัวเองที่จะไปร่วมแก้ปัญหาชุมชน เราได้ผูกเด็กเข้ากับสังคมชุมชนรอบข้าง แล้วที่เหลือธรรมชาติ จะทำงานของมันเอง คือพอเขาได้ทำงาน ได้เรียนรู้ สำนึกความเป็นพลเมืองก็จะค่อยๆเกิดขึ้นในใจเขา ยิ่งทำอะไรได้สำเร็จเขาก็เริ่มรู้สึกมั่นใจและภูมิใจขึ้นเกิดความรู้สึกรักอีกเหมือนอยากทำต่อเพราะฉะนั้น โจทย์ต่อๆ ไปเมื่อหนักขึ้น เขาก็ไม่ท้อ แต่ถ้าโจทย์แรกไม่มีใครให้เขาทำ มันจบตั้งแต่ยกแรกแล้ว และเด็กจำนวนมากจบตั้งแต่ยกแรก นี่คือการต่างระหว่างการพัฒนา Active citizenของสงขลาพอรั่ม

มูลนิธิสยามกัมมาจลมีขั้นตอนการทำงานอย่างไร?

ส่วนที่ถามว่าสงขลาฟอรั่ม และมูลนิธิสยามกัมมาจลมีขั้นตอนการทำงานอย่างไร ต้องบอกว่าการ “เปิดพื้นที่” ให้เด็กลงมือทำมันพุดง่าย แต่เมื่อลงไปทำจริงๆ ผู้ใหญ่ต้องเปลี่ยนตัวเองก่อน 1.เปลี่ยนวิธีคิด 2.เปลี่ยนวิธีทำงาน จังหวัดสงขลามีคนดี คนเก่งมากมาย แต่ทำอย่างไรให้คนเก่งเหล่านี้ หน่วยงานที่ Active เหล่านี้เข้ามาทำงานด้วยกัน ตรงนี้เราจำเป็นที่จะต้องมีคน “ชักจูง” ซึ่งก็คือสงขลาฟอรั่ม ที่เข้ามาช่วยทำให้ผู้ใหญ่ประสานความร่วมมือทำงานร่วมกัน มีการประชุมหารือกัน งานอื่นที่ไม่ใช่ งานเด็กก็เข้ามาคุยกัน เพราะฉะนั้นเรื่องของเด็กจึง “ผูกพลัง” ผู้ใหญ่ให้เข้า มาช่วยแก้ปัญหาชุมชน ได้มาก นี่คือส่วนที่สงขลาฟอรั่มทำในพื้นที่

สำหรับ Backup อย่างมูลนิธิสยามกัมมาจล ก็สนับสนุน know how สงขลาฟอรั่ม เก่งเรื่องของการโค้ชซึ่งแต่บางเรื่องเช่น การวิเคราะห์โจทย์ชุมชนมูลนิธิก็เข้าไปเติมให้ หรือเรื่องของการจัดระบบฐานข้อมูลเยาวชน เพื่อติดตามเด็กเก่งก็เป็นสิ่งจำเป็นนอกจากนี้ก็มีเรื่องของกระบวนการพัฒนาทักษะของ พี่เลี้ยง สนับสนุนงบประมาณ และแนวทางในการเข้าไปสร้างการเรียนรู้แก่สังคม เช่น การที่ชวนสื่อมวลชนมาทำความเข้าใจและขยายผล ก็เป็นเรื่องที่มูลนิธิฯ เข้ามาทำด้วยเช่นกัน

“ความสำเร็จของโครงการนี้ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ส่งผลให้มูลนิธิฯ จับมือกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.) ขยายแนวคิดนี้ไปอีกจังหวัด 3 จังหวัดคือน่าน ศรีสะเกษ และสมุทรสงคราม เหตุผลที่เลือก 3 จังหวัดนี้ คำตอบก็เหมือนกับตอนที่เราเลือกสงขลา เพราะ 3 จังหวัดนี้มีหน่วยงานองค์กรที่เอาจริงเอาจังเรื่องการพัฒนาเยาวชน และเขามีใจอยากทำงานแบบนี้”

เตรียมสร้าง “เครือข่าย” ทำงาน นำความสำเร็จสงขลาพอร์มไปขยายผล และปรับใช้กับงานวิจัยท้องถิ่น

สำหรับพื้นที่ 3 จังหวัดนั้นขณะนี้เราเริ่มดำเนินการแล้ว เราไม่ได้เริ่มต้นจากศูนย์ เพราะ 3 จังหวัดนี้องค์กรชุมชนเขาเข้มแข็งมาก เนื่องจากมีฐานทุนจากการทำงานในชุมชนกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย หรือ สกว.มาก่อน เราก็ไปท้าทายเขาว่าทำงานชุมชน ถ้าไม่คิดถึงการส่งไม้ต่อกับคนรุ่นใหม่เดี๋ยวจะแก่ตายไปกับงาน จริง ๆ แล้วหน่วยงานแบบนี้เขาก็คิดถึง การส่งไม้ต่อให้กับรุ่นใหม่อยู่แล้ว แต่เทคนิคการทำงานแบบนี้ที่สำเร็จของสงขลาพอร์มดูน่าสนใจ ที่เขาจะมาเรียนรู้และนำมาไปใช้ในพื้นที่ของตนเอง ด้วยการนำไป “ปรับใช้” เพราะในกลุ่ม 3 จังหวัดจะมีโจทย์วิจัยท้องถิ่นเข้ามาเต็ม เพราะฉะนั้นจึงเป็นเรื่องน่าสนใจว่าทั้ง 3 จังหวัดนี้จะนำรูปธรรมความสำเร็จของสงขลาพอร์มไปปรับใช้ในพื้นที่ที่มีงานวิจัยท้องถิ่นเป็นฐานนั้นจะพาเด็กเรียนรู้จากโจทย์ชุมชนด้วยการค่อย ๆ เติมทักษะกระบวนการทำของวิจัยท้องถิ่นเข้าไปแล้ว จะทำให้เด็กดีขึ้นได้ไหม อย่างไรก็ตามสงขลาพอร์มเองก็จะได้นำรูปแบบกระบวนการวิจัยท้องถิ่นไปปรับใช้ด้วยเช่นกัน ซึ่งหมายความว่าจังหวัดใหม่ 3 บวกกับสงขลาพอร์มอีก 1 จังหวัดได้กลายเป็น “เครือข่าย” ทำงานร่วมกัน และเมื่อต่างคนต่างทำงานได้ระยะหนึ่งแล้ว มูลนิธิฯ จะจัดเวลาให้คนทำงานทั้ง 4 จังหวัดได้มาพบกันเป็นช่วง ๆ เพื่อเรียนรู้ร่วมกันว่าวิธีการพาไปหาเด็กของแต่ละที่มีขั้นตอนวิธีการอย่างไร วิธีการโค้ชซึ่งเด็กทำอย่างไร เป็นต้น

เพราะฉะนั้นเราหวังว่าการทำงานแบบที่สงขลาพอร์มทำสำเร็จ เมื่อนำไปปรับใช้ใน 3 จังหวัด แล้วเกิดการพัฒนางานต่อก็จะกลายเป็นแนวทางการทำงานที่แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของพื้นที่ เห็นความหลากหลายของชุมชนในแต่ละจังหวัดที่ไม่เหมือนกัน เห็นโจทย์ของแต่ละจังหวัดที่ไม่เหมือนกันและท้ายที่สุดคือมีการพัฒนาเยาวชนหลากหลายรูปแบบ ซึ่งถ้าสำเร็จเราก็จะทำทย สสส. ต่อว่า เราจะมีวิธีการขยายผลไปทั่วประเทศได้ไหม อย่างไรก็ตามนี่คือรูปแบบการทำงานข้ามหน่วยงานแต่ประสานความร่วมมือกันอย่างลงตัว คนส่วนใหญ่มักบอกว่า คนไทยทำงานร่วมกันไม่ได้ แต่เราบอกว่าไม่จริง เราสามารถพิสูจน์ได้ว่าเราคุยกันได้ถ้าเป้าหมายตรงกันเพราะฉะนั้นวิธีทำงานที่ดีที่สุดก็คือคุยกันในเรื่องเป้าหมาย แล้วแบ่งงานกันทำอย่างนี้เป็นต้น

แล้วเราเรียนรู้อะไรจากเด็กบ้าง ?

2 ปี ที่ผ่านมาของการทำโครงการพลังพลเมืองเยาวชนสงขลา ไม่เพียงแต่เด็กเท่านั้นที่ได้เรียนรู้ เราในฐานะคนทำงานก็ได้เรียนรู้เช่นกัน...

ยิ่งถ้าไปถามผู้ใหญ่ในจังหวัดสงขลาเขาน่าจะตอบคำถามนี้ได้ดีกว่า เพราะเราเห็นภาพการทำงานร่วมกันของผู้ใหญ่ใจดีในจังหวัดสงขลาที่เข้ามาโค้ชซึ่งเด็กเยอะมาก พวกเขาก้าวข้ามความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน หรือการไม่เข้าร่วมกันด้วยเหตุผลต่าง ๆ แต่หากเป็นเรื่องของเด็กแล้วพวกเขาก็สามารถเข้ามาทำงานร่วมกันได้ การที่คนจะทำงานร่วมกันแบบนี้ เราคิดว่าเขาได้เรียนรู้อย่างหนึ่งว่า มันต้องลด ละบางอย่าง มองเป้าหมายอนาคตของจังหวัดร่วมกันนั่นคือการพัฒนาคนนั่นเอง

ถามว่ามูลนิธิฯ เรียนรู้อะไร เรามองว่าการ “เปิดโอกาส” ให้เด็กทำงานถ้าพูดเชิงทฤษฎีนั้นพูดง่าย แต่ในทางปฏิบัติ คนที่เป็นผู้ใหญ่ต้องเปลี่ยนวิธีคิด วิธีปฏิบัติกับเด็ก พูดง่ายๆ สมมุติว่าจะให้เด็กไปทำไข่ครอบ ผู้ใหญ่ทำเองแป๊บเดียวจบ ทำเสร็จแล้วไปขายแป๊บเดียวจบ แต่ถ้าให้เด็กทำ เราต้องอดทนมาก ต้องเปลี่ยนจากคนลงมือทำมาเป็นโค้ช เพื่อให้เด็กมีทักษะในการทำไข่ครอบและการตลาด เพราะฉะนั้นโครงการนี้ต้องไม่ลืมว่าเป็นโครงการเด็ก ไม่ใช่โครงการของเราหรือผู้ใหญ่ ฉะนั้นสิ่งที่มูลนิธิฯ และสงขลาพอร์รัมค้นพบก็คือ “ทักษะการเป็นโค้ช” อันนี้สำคัญมาก เราต้องเปลี่ยนบทบาทจากการสั่งการมาเป็นแนะนำ สนับสนุน แล้วก็ช่วยแนะนำให้เขาไปหาแนวทางการแก้ปัญหาในทางที่เขาสามารถพบเจอหนทางด้วยตัวของเขาเอง ไม่ใช่เป็น หนทางของผู้ใหญ่ เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญมาก และทำให้เราค้นพบว่านี่คือประเด็นหลักที่สำคัญ ของ “การปฏิรูปการศึกษา” เพราะการปฏิรูปการศึกษาที่พูดกันก็ คือต้องปฏิรูปครูให้เปลี่ยน บทบาทของการสอน การบอกความรู้ มาเป็นโค้ช หรือผู้แนะนำให้เด็กไปแสวงหาความรู้ หาวิธี การแก้ปัญหา หรือการใช้ความรู้ให้เป็น ตรงนี้เป็นเทคนิคเดียวกัน เอาไปปรับใช้กันได้แล้วเราค้นพบเรื่องเหล่านี้มากมายทีเดียวคิดว่าปีหน้าเราจะนำโครงการต่างๆ ที่มีองค์ความรู้แบบนี้ มาจัดตลาดนัดความรู้ของการเป็นโค้ชที่ดี

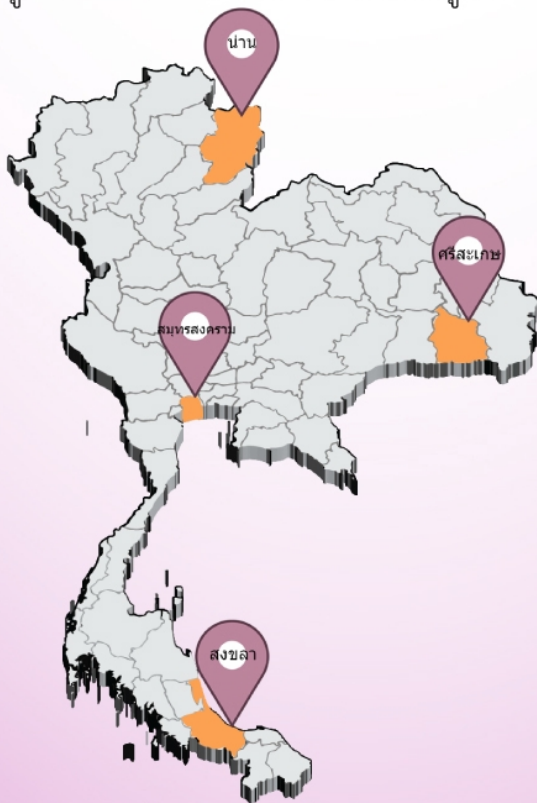

ทำไมต้อง “สงขลาพอร้ม”...

การทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนเป็นเรื่องยาก ฉะนั้นเราจึงไม่ได้มองสถานที่เป็นตัวตั้ง แต่มองหาว่าใครเป็นเจ้าของเรื่องนี้ และสงขลาพอร้มเองก็ได้แสดงให้เห็นแล้วว่าเขาเป็น Active citizen ในพื้นที่ถ้าเราอยากให้เด็กเป็น Active citizen แต่ผู้ใหญ่ไม่เป็น Active citizen แล้วการทำงานจะประสบผลสำเร็จได้อย่างไร สงขลาพอร้มได้แสดงให้เห็นว่าเขาเป็นผู้ใหญ่ที่เป็น Active citizen เขาเป็นองค์กรที่จับเรื่องนี้มานาน เป็นองค์กรที่ห่วงใยปัญหาเยาวชน และมีความต้องการอย่างแรงกล้าในการพัฒนาเยาวชนของจังหวัดสงขลาให้เป็น Active citizen นี่คือเหตุผลที่เราเข้ามาสนับสนุนสงขลาพอร้ม

และนี่คือเหตุผลสำคัญที่มูลนิธิฯ ใช้ในการเลือกพื้นที่ทำงาน ซึ่งที่น่าน สมุทรสงคราม และ ศรีสะเกษ เราก็ใช้วิธีเลือกแบบเดียวกัน แต่ต้องบอกว่าเราไม่ได้ลุกขึ้นมาเป็นเจ้านายเขา แต่เรามองหาว่าใครที่ทำอยู่แล้ว และอยากให้เขาประสบความสำเร็จ พุดง่ายๆ คือเขาเก่งมา 60 – 70 เปอร์เซ็นต์ เรามาเติมอีก 10 – 20 เปอร์เซ็นต์ แล้วให้เขาพัฒนาต่อ ถือเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน เมื่อเรียนรู้ร่วมกันเสร็จแล้วเราก็นำความรู้นั้นไปขยายผลต่อก็จะทำให้เกิดตัวคูณมากขึ้น

หากถามว่า ณ ตอนนี้องค์กรนี้มากน้อยแค่ไหน...ต้องบอกว่าดีใจที่โครงการนี้ทำให้เราได้ “บทเรียน” ของการพัฒนาเยาวชนแบบใหม่ ซึ่งสถานศึกษาหลายแห่งในจังหวัดสงขลาเห็นด้วยว่าน่าจะมาจับมือกับพี่หนูในการพัฒนาเยาวชนในจังหวัดสงขลา โดยส่วนเองเรามองว่าโครงการมันเดินไปไกลแล้ว เราไม่มีสิทธิ์ที่บอกว่าพอใจหรือไม่พอใจแต่เราชื่นใจกับทุกโครงการที่มีความก้าวหน้า เราเห็นว่าความก้าวหน้าของโครงการนี้ที่เป็นก้าวใหญ่ๆ ก็คือสถานศึกษาทุกที่ในจังหวัดสงขลาเห็นความสำคัญอยากมาจับมือกับพี่หนูในการพัฒนาเด็กของตัวเอง แล้วหลายมหาวิทยาลัยก็นำไปปรับใช้ในหลักสูตรเองเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากโจทย์พื้นที่จริง...

และนี่คือเบื้องหน้าเบื้องหลังของการสร้าง Active citizen ในโครงการพลังพลเมืองเยาวชนสงขลา!!!